

A jövő szakembereit ma kell megszólítani

Szilágyi Judit

A SZAKMA JÖVŐJE AZ ISKOLAPADBAN KEZDŐDIK

A nyomdaipar története mindig is az alkalmazkodás története volt. Az elmúlt évtizedekben új technológiák, új alapanyagok, digitális megoldások és automatizált gyártási folyamatok alakították át a szakmát, de egy dolog nem változott: a legkorszerűbb gépek sem érnek sokat jól képzett szakemberek nélkül. A nyomdaipar jövője ezért nem csupán technológiai, hanem mindekelőtt emberi kérdés.

A szakképzés minden iparág számára stratégiai jelentőségű. Az iskola nem csupán munkaerőt képez, hanem biztosítja a szakmai tudás továbbadását, a mesterség fennmaradását és a vállalkozások versenyképességét. Ez különösen igaz a nyomdaiparra, ahol a precizitás, a technológiai ismeretek és a folyamatos fejlődés iránti nyitottság alapvető követelmény.

Az elmúlt tíz év azonban alapjaiban változtat meg a szakképzés környezetét. Már nem elegendő jó képzést kínálni – ma már meg is kell tudni nyerni a fiatalokat a szakmának.

EGYRE KEVESEBB FIATALÉRT FOLYIK A VERSENY

A legnagyobb kihívást ma nem elsősorban a tananyag vagy a technológia jelenti, hanem a demográfia. Magyarországon évek óta csökken a tizennégy éves korosztály létszáma, így minden középiskola ugyanazért az egyre kisebb diáklétszámért versenyez.

Ebben a versenyben a nyomdaipar sincs könnyű helyzetben. A fiatalok körében ma elsősorban az informatika, a járműipar, az elektronika, a robotika számít vonzó pályának. A nyomdaszat ritkán kerül fel a pályaválasztó diákok vagy szüleik „álomszakmáinak” listájára. Ennek egyik oka, hogy sokan még mindig a régi, festékszagú, zajos nyomdák képét társítják a szakmához, miközben a valóság egészen más. Tudatosítani kell,

hogy a mai nyomdaipar magas szintű automatizáltsággal működik, a korszerű nyomdagépek számítógép-vezéreltek, a gyártási folyamatokat digitális rendszerek irányítják, egyre nagyobb szerepet kap az adatkezelés, a színmenedzsment, a robotizáció és a mesterséges intelligencia is. A szakma ma sokkal inkább csúcstechnológiai környezet, mint azt a legtöbben gondolják.

MEGÚJULÓ SZAKKÉPZÉS, ÚJ LEHETŐSÉGEK

Az elmúlt években a magyar szakképzési rendszer jelentős átalakuláson ment keresztül. A technikai képzés, az ágazati alapképzés, a duális képzés megerősítése és az ösztöndíjrendszer mind azt a célt szolgálják, hogy a szakmatanulás vonzóbb és korszerűbb legyen.

A nyomdaipari képzésben is fontos szerepet töltenek be azok az intézmények, amelyek hosszú évek óta biztosítják a szakember-utánpótlást. A Békéscsabai Szakképzési Centrum Nyomdaipari Tudásközpont, a Budapesti Gépészeti Szakképzési Centrum Mechatronikai Technikum, a Győri Szakképzési Centrum Sport és Kreatív Technikum, a Debreceni Szakképzési Centrum Baross Gábor Technikum, a Kecskeméti Szakképzési Centrum Gróf Károlyi Sándor Technikum meghatározó szereplői a hazai nyomdaipari szakképzésnek. Ezek az iskolák nem csupán szakmai tudást adnak át, hanem szoros kapcsolatot ápolnak a nyomdaipari vállalkozásokkal is.

A középfokú képzés mellett különösen fontos előrelépés, hogy az Óbudai Egyetem Rejtő Sándor Könnyűipari és Környezetmérnöki Karán ismét lehetőség nyílik a Nyomtatott média-, csomagolóstervezés és technológia specializáció elvégzésére. A teljes szakmai utánpótlás csak akkor biztosítható, ha technikusok, gépmesterek és nyomdamérnökök egyaránt rendelkezésre állnak. A közép- és felsőfokú képzés egymásra épülő rendszere ezért a magyar nyomdaipar egyik stratégiai érdeke.

2025. január 15-én ünnepélyesen felavatták a Tótfalusi Termet, amely a Budapesti Gépészeti Szakképzési Centrum (BGSZC) Mechatronikai Technikumához tartozik. A tanműhely a megújuló hazai nyomdaipari szakemberképzés egyik legjelentősebb mérföldköve.

VERSENYKÉPES PÁLYA LEHET A NYOMDAIPAR

Gyakran felmerül a kérdés, hogy mennyire versenyképesek a nyomdaipari bérek. Bár egy pályakezdő számára nem feltétlenül ez a szakma kínálja a legmagasabb kezdőfizetést, a jól képzett nyomdaipari szakemberekre ma komoly kereslet mutatkozik. Egy tapasztalt gépmester, előkészítő szakember vagy csomagolótechnológus ma már stabil megélhetést és hosszú távú karrierlehetőséget találhat a szakmában.

A nyomdaipar mindemellett rendkívül sokszínű. A könyv- és magazingyártástól a csomagolóiparon, a címkegyártáson és a biztonsági nyomtatványokon át egészen a digitális nyomtatásig számos terület kínál fejlődési lehetőséget.

A MINDENNAPOK VALÓSÁGA

Az elmúlt években számomra egyértelművé vált, hogy a szakképzés támogatásának egyik legnagyobb kihívása már nem a tananyag vagy a technológia, hanem a generációk közötti különbségek kezelése. A mai középiskolások már teljesen más világban nőttek fel, mint azok a vezetők és szakemberek, akik ma a nyomdák többségét irányítják. A Z generáció életének természetes része az állandó online jelenlét, a gyors információcseré, a rövid, vizuális kommunikáció és az azonnali visszajelzés igénye. Egyszerre több fe-

lületet használnak, másként koncentrálnak, és a tekintélyt sem automatikusan fogadják el, hanem elsősorban személyes hitelesség alapján.

Ezzel szemben a nyomdák vezetői többnyire a boomer vagy az X generációhoz tartoznak, akik számára természetes a személyes kommunikáció, a szakmai alázat, a fokozatos előrelépés, a lojalitás és az, hogy a tiszteletet a munkában eltöltött évek alapozzák meg.

Nem arról van szó, hogy az egyik szemlélet jobb vagy rosszabb a másiknál – egyszerűen más. A két generációnak meg kell tanulnia egymás nyelven beszélni.

A duális képzésben látom az egyik legnagyobb lehetőséget arra, hogy ez a két világ közelebb kerülhessen egymáshoz. A heti vállalati nap elsőre talán kevésnek tűnik, valójában azonban három év alatt több száz közösen eltöltött órát jelent. Ez idő alatt a diák megismeri a munkahelyi elvárásokat, a vállalat pedig megismeri a fiatal gondolkodását, erősségeit és személyiségét. Mire a tanuló végzett technikusként munkába áll, már nem idegenként érkezik a nyomdába, hanem olyan kollégaként, akit mindenki ismer. A saját tapasztalataim is azt mutatják, hogy ezekből a diákokból gyakran kiváló szakemberek válnak, mert nemcsak a szakmát, hanem a vállalat működését is fokozatosan sajátítják el.

Sokat beszélgetek a diákokkal, és ezekből a beszélgetésekből újra és újra ugyanaz rajzolódik ki. A legtöbben szeretik a szakmát, érdeklődők és

nyitottak, de nagyon érzékenyek arra, hogyan fogadják őket első munkahelyükön. Nem elsősorban azt kérdezik, mennyi lesz a fizetésük, hanem azt, hogy lesz-e, aki segíti őket, lesz-e kitől kérdezni, hibázhatnak-e anélkül, hogy azonnal elveszítenék a bizalmat. A középiskola csak belépőt ad a szakmába; a valódi nyomdásszá válás a vállalatoknál kezdődik. Éppen ezért óriási a cégek felelőssége abban, hogy a pályakezdőből néhány év alatt magabiztos szakember váljon.

Sajnos mindezek ellenkezőjére is látok példát. Előfordul, hogy egy vállalat kezdetben nagy lelkesedéssel csatlakozik a szakképzéshez, részt vesz rendezvényeken, nyílt napokon, érdeklődik a duális képzés iránt, majd amikor kiderül, hogy ez hosszú távú, folyamatos odafigyelést, elköteleződést és mentorálást igényel, fokozatosan háttérbe szorul a téma. A Szövetség ebben a folyamatban igyekszik folyamatos segítséget nyújtani, kapcsolatot tartunk az iskolákkal, támogatjuk a szerződések előkészítését, tapasztalatokat osztunk meg,

és igyekszünk minden felmerülő problémára közösen megoldást találni. A duális képzés nem kampányfeladat, hanem hosszú távú befektetés a vállalat jövőjébe.

Munkám során azt is tapasztalom, hogy az iskolák rendkívül sok energiát fordítanak arra, hogy korszerű tudást adjanak át, ugyanakkor ezt sokszor megfelelő, naprakész tananyag nélkül kell megtenniük. Az állam által biztosított szakmai tankönyvek nincsenek, a régebbiek nem követik a technológia fejlődését, ezért az oktatók saját jegyzetekből, céges anyagokból és személyes tapasztalataikból építik fel az óráikat. Ez óriási többletmunkát jelent számukra. Éppen ezért a Szövetség egyik fontos célkitűzése, hogy a szakma elismert oktatóinak és gyakorló szakembereinek bevonásával olyan egységes, korszerű tananyag készüljön, amely illeszkedik az államilag akkreditált tantervhez, és minden nyomdaipari technikumban egyformán magas színvonalú oktatást tesz lehetővé.

SAKKÉPZÉS AZ ISKOLA NÉZŐPONTJÁBÓL

A Békéscsabai Nyomdaipari Tudásközpont és oktatói nyomdász szakmai utánpótlást támogató tevékenysége

Sántáné Fazekas Tünde

„A diákok végső döntését mi nem hozhatjuk meg sem a továbbtanulásról, sem az elhelyezkedésről. Ez nem csak rajtunk múlik, hanem az ő személyes döntésükön, illetve a célítézmény (nyomda, egyetem) által biztosított feltételeken is, hogy azok mennyire vonzóak és versenyképesek.

Mi azt tudjuk biztosítani az érdekelt felek számára, hogy a lehető legtöbb alkalommal lehetőségük legyen találkozni, kapcsolódni, kommunikálni. Ezt a pályaszocializációs tevékenységet már a legkisebekkel elkezdjük, így aki nálunk eltölt három-öt évet a képzésben, biztosan megfelelő mennyiségű információval rendelkezik ahhoz, hogy megalapozott döntést hozzon. Azok a cégek, amelyek közvetlen kapcsolatban vannak az iskolával, egy végzős korú tanulóval akár három-négy alkalommal is tudnak különböző jellegű, kötött és kötetlenebb módon is kapcsolatba kerülni. Ezekben a nyomdákban nem csak Békéscsabán, hanem több városban, tehát Budapesten is van a dolgozói létszámban

egy-két-három fő, akik nálunk tanultak, innen indult a pályájuk.

Jó és friss példa, hogy a most befejezett tanévben egy versenyzőnk az egyik budapesti nyomdához „igazolt”. Az utolsó évfolyamon kialakított kapcsolati tőke elegendő volt ahhoz, hogy a pozíciót megpályázza és elnyerje anélkül, hogy ehhez közvetlenül a mi segítségünket igénybe vette volna. Találkozott és kommunikált annyit a cég illetékeseivel, hogy mire a munkavállalásra került sor, teljesen önállóan el tudta intézni.

Azt nem írhatom, hogy tömegével ömlik a szakképzett friss munkaerő Békéscsabáról Budapestre, de a fenti eset nem egyedülálló. A teljeség igénye nélkül az elmúlt években szerződött innen szakember a Codexhez, a Pátriához, a PrimeRate-hez, az ANY-hez, a Keskenyhez. Gyakor-

latilag bárhová megyünk az országban szakmai eseményre vagy üzemlátogatásra, az esetek 90 százalékában találkozunk békéscsabai öregdiákokkal.

Nem ritka jelenség a szakmában, hogy a frissen végzett tanuló Békés megyében kezdi meg a karrierjét, majd később dönt úgy, hogy elköltözik, és így lesz egy tőlünk távolabbi nyomda munkavállalója. Ha nem is egyszerű és vállalható a legtöbb végzettnek egyből a költözés, attól ők még később (már üzemi tapasztalattal) potenciális munkavállalói lehetnek budapesti vagy dunántúli nyomdákknak is.

Ehhez hasonlóan működik a továbbtanulás is. Az Óbudai Egyetem kollégái rendszeres résztvevői a programjainknak, külön tájékoztató alkalmat is tartanak, tanulóinkat biztatjuk az egyetemi nyílt napon való részvételre. Minden évben van jelentkező a mérnökképzésre, és a diplomázók között is mindig találunk békéscsabai hallgatót. Egyébiránt az elmúlt években a diákjaink az ÓE mellett szívesen választanak más egyetemen gépészmérnöki kurzust, nekik szintén céljuk a pályán maradni, tehát nem csak az ÓE hallgatóiból tud meríteni mérnököt a szakma.

Fontos figyelembe venni, hogy mi csak az ajtót tudjuk kinyitni, azon belépni a tanulóknak kell, az embereket marasztalni pedig a nyomdának, ezekre nekünk nincs ráhatásunk. Viszont mindent megteszünk azért, hogy a fiatalok már a szakma vérkeringésének részei legyenek, mire végeznek, hogy az első választásuk szakirányban történjen.

ÁLLANDÓ FÓRUMAINK A TANÉVEK SORÁN

- ♦ *Andor-napi Szimpózium.* Tíz támogató cég, a szakmai szervezetek, a szakmai sajtó képviselői, az egyetem képviselői töltenek el egy kötetlen, játékos napot a 11–12–13. évfolyamos tanítványainkkal (70–80 tanuló). Az esemény része egy rövid szakmai előadás is. (November vége – december eleje.)
- ♦ *Szakma Sztár verseny és fesztivál.* A kezdetektől bábáskodunk a Szakma Sztár Fesztivál mellett: biztosítjuk a nagy létszámú részvételt, részt veszünk a versenyfordulók szervezésében, lebonyolításában, aktívan segítünk és jelen vagyunk a Hungexpón megrendezett megmérettetésen.

A tanulóink megírják az első versenyfordulót, és ezzel egy évre csatlakoznak a PNYME

kötetléréhez, kapják a hírleveleket és a Magyar Grafikát.

A középdöntős, majd döntős tanulóink még két alkalommal tudják növelni az elköteleződésüket, a Hungexpón pedig három teljes napig van lehetőségük ismerkedni, barátkozni a szakma jelen lévő képviselőivel. Itt ők már kapnak állásajánlatokat, többen élnek is a lehetőséggel, vagy legalábbis részt vesznek az első interjún. A versenyzők között kb. 70 százalékos a továbbtanulási szándék. Az elmúlt évek tapasztalatai és a fiatalok saját elmondása alapján a versenyen való részvétel jelentősen növeli az elköteleződésüket a szakma iránt. Olyan konkrét tanulókról is tudunk, akik kifejezetten ennek hatására döntöttek a pályán maradás és/vagy a szakirányú továbbtanulás mellett.

- ♦ *Pályaaorientációs nap.* Minden év márciusában megrendezzük iskolai szinten. Támogatóink – akiknek egy része duális képzőpartnerünk is – az egyes évfolyamokat célzott ajánlatokkal tudják megszólítani. A kisebbeket megerősíteni abban, hogy jó pályát választottak, amely tele van lehetőségekkel, a nagyobbaknak duális képzési lehetőséget, a végzősöknek állásajánlatot tudnak tenni.
- ♦ *Továbbhaladási tájékoztató.* Még az egyetemi jelentkezés előtt Görgényi-Tóth Pál az ÓE-től és Tóth Gábor a nyomdaipari szövetségtől egy napot nálunk tölt. Osztályonként beszélgetnek a felsőbb éves tanulóinkkal az egyetemi továbbtanulásról, illetve az elhelyezkedési lehetőségekről, biztatják őket a szakmán belüli továbbhaladásra.
- ♦ *Grafikarácsosny.* Évente pályázunk egy osztállyal a Papír karácsonyfádis tervező versenyre, és közösen részt veszünk a rendezvényen.
- ♦ *Best Print Hungary.* Minden évben indítunk pályamunkákat a Junior kategóriában, szép eredményekkel.

SZAKMAI ESEMÉNYEK, KIÁLLÍTÁSOK

Az aktuális, nyitott szakmai eseményeken minden alkalommal képviseltetjük magunkat. A 2025 októberében megrendezett PPDExpón gyakorlatilag az összes nyomdász tanulónk és a legtöbb oktatónk részt vett. Az év végén megrendezett ANY 175 kiállítást is meglátogattuk a 11. és a 12. évfolyammal a nyári gyakorlat keretében.

Partnereink szakmai előadásokkal is élővé tehetik a kapcsolatot, aminek nagyon szívesen adunk teret, hiszen ők tudják a legfrissebb tudást hozni az iskola falai közé. Több ilyen alkalmat tartott a teljesség igénye nélkül a Heidelberg, a SunChemical és a Pénzjegynyomda is.

Bár a távolságot csoportosan nehéz legyőzni, évente meglátogatunk egy-két budapesti vagy vidéki (megyén kívüli) nyomdát is a tanulóinkkal (pl. Pátia, ANY, Gelbert, Codex, Keskeny, Konica, Jura-Trade, Heidelberg).

Vezetőként igyekszem megragadni minden alkalmat a személyes kapcsolatteremtésre, így a Covidot követően a PNYME támogatásával szinte valamennyi konferencián, szimpóziumon részt vettem valamelyik kollégámmal. Így igyekszünk tartani a lépést a szakmával, a technológiával és az aktuális trendekkel. Kötetlen beszélgetések során gyakran szóba kerül ezeken az eseményeken is az iskolával, tanulókkal való kapcsolatfelvétel.”

EURÓPAI KITEKINTÉS

A szakember-utánpótlás nem magyar sajátosság. Németországban, Ausztriában vagy Svájcban szintén komoly kihívást jelent a fiatalok megnyerése a nyomdaipar számára. Ezekben az országokban rendkívül erős a duális képzés, a vállalatok aktívan részt vesznek az oktatásban, és nagy hangsúlyt fektetnek a pályaaorientációra.

Nemzetközi szinten fontos kezdeményezés az Intergraf Young Talent Award, amely Európa legtehetségesebb nyomdaipari és grafikai hallgatóinak biztosít bemutatkozási lehetőséget. Magyarország számára is fontos lenne, hogy minél több fiatal vegyen részt ezen a rangos versenyen. A nemzetközi megmértetés nemcsak szakmai elismerést jelent, hanem önbizalmat, kapcsolatépítési lehetőséget és európai kitekintést is ad a résztvevőknek.

JÖVŐKÉP – A KÖVETKEZŐ ÉVTIZED FELADATA

A következő tíz év legfontosabb kérdése nem az lesz, hogy milyen új gépek jelennek meg a nyomdákban, hanem az, hogy lesznek-e olyan fiatalok, akik ezeket a gépeket magabiztosan kezelik, fejlesztik és továbbvizszik a szakma tudását. Ha sikerül a fiatal generáció számára vonzóvá tenni ezt a hivatást, korszerű képzési utakat biztosítani, megmutatni, hogy a nyomtatott kommunikáció ma is a kreatív iparág egyik meghatározó területe, akkor a magyar nyomdaipar a következő évtizedekben is megőrzi versenyképességét.

A szakember-utánpótlás tehát nem csupán oktatási feladat. Közös ügyünk, közös felelősségünk és egyben közös lehetőségünk is. Hiszen a jövő nyomdászait ma kell megszólítanunk.

Az elmúlt öt évben Békéscsabán végzettek létszáma

Év	Kiadványszerkesztő/ nyomdai előkészítő	Gépmester	Nyomtatványfeldolgozó	Összesen
2022	25	23	2	50
2023	13	16	0	29
2024	0	20	3	23
2025	12	21	9	42
2026	13	19	13	45
	63	99	27	189
2027	11	12	0	

A 2024-es felmérés szerint – amit a Gazdasági Konferenciára készítettünk – a 2023/2024-es tanév után Békéscsabán a végzettek 73 százaléka kezdte meg a munkát vagy folytatta tovább tanulmányait a szakmán belül.